

John Keats
Robert Browning
Melanie Klein
Heinz Lichtenstein
+ Otto Kernberg

Cinselliğin zamanı durdurma gücü

(...) Lichtenstein kişiliğin gelişmesi için gereken koşulları şu şekilde ele alır: Öncelikle, üremeye yönelik olmayan cinsellik, temel kimlik duygusunun oluşumunda önemli bir rol oynar, ikinci olarak, insanın bir kimlik duygusuna sahip olması diğer gereksinimlerinden, hatta gerçeklik ve haz prensiplerine uyma gereksinimlerinden bile daha temel ve öncelikli bir gereksinimi ifade eder. (...)

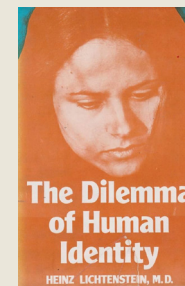
Yaşayan bir varlığa zaman içinde süreklilik duygusu vermenin tek yolu “tekrar” yapmadan geçer gibi görünmektedir. Bu anlamda, tekrar, süreklilik ve sonsuzluk gibi kavramlar ve bu kavramlara ilişkin duygular, kişinin kendi iç dünyasında, zamanın geçişini inkar etmesine dayanan bir süreklilik yanılsamasının aşamalarını göstermektedir. (...)

Bu yaşama ilişkin temel bir özellik, zihinsel hayatın doğal bir eğilimidir. Unutulmamalıdır ki bilinçdışının zaman anlayışı yoktur. Bu açıdan bilinçdışının temel bir insanlık durumu ve ihtiyacıyla belirlenmiş olduğunu söylemek de mümkün olacaktır. Lichtenstein’a göre, Freud’un tanımladığı ölüm içgüdüsünden kaynaklanan ve varoluşun ilksel temellerine,

(1904-1990)

yani inorganik duruma geri dönmeye ilişkin güdülerin yanı sıra, insanın varoluşunu devam ettirmeye yönelik güdüler de vardır. Burada karşımıza çıkan anahtar kavram “zaman” kavramıdır. Zaman insan ömrünün geçiciliğinin bir simgesi olup, “tekrarlama”ya yönelik davranışlar “bilinçaltının zamansızlık durumu”nu bilinçli hayatta tekrarlama ve böylece ölüme giden yolu durdurma isteğini simgeler*. Cinselliğin önemi ise, zamanın bulunmadığı bu bilinçdışı duruma bir gerilemeye, anneyle kurulmuş olan ilksel birlikteliğe geri dönmeye olanak vererek, ölüm fikrini uzaklaştırmaya yaramasıdır. Cinsel ilişkinin başka bir çok işlevi, örneğin, kimlik kazanma, eşcinsel ilişkilerde görüldüğü gibi, erkek kimliğinin pekiştirilmesini sağlama gibi özellikleri varsa da, konumuz açısından şu an üzerinde durmamız gereken husus cinselliğin zamanı durdurma özelliğidir. Robert Browning’in *Porphyria’nın Aşığı* adlı şiiri bu açıdan ele alındığında, insan yaradılışın bu ilginç yönüne ışık tutan özelliklere sahiptir. Şiir sembiyotik bir ilişki kurmak istediği sevgilisini öldürerek, hem ebedi aşka, hem de zamansızlığa kavuşan çılgın bir aşığın ağzından yazılmış bir dramatik monolog olup, aşağıda ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.

Şiirin analizinde, çağdaş bir yazar olan ve görüşleri Lichtenstein’inkilerle önemli ölçüde örtüşen Otto Kernberg’ün “Aşk İlişkileri” (*Love Relations*) adlı yapıtında geliştirdiği kuramsal çerçevenin kullanılması yoluna gidilecektir:

Heinz Lichtenstein
(1904-1990)

Özellikle insan kimliğinin doğuştan verilmediği, başkalarıyla ilişkiler içinde kurulduğu düşüncesiyle tanınır.

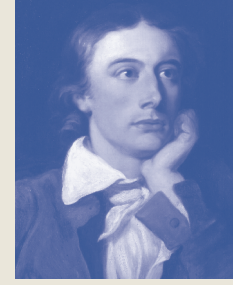

Melanie Klein
(1882-1960)

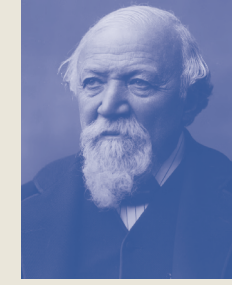
Kernberg'e göre, olgun cinsel aşkın gelişimini etkileyen iki temel eğilim vardır. Bunlar:

- Sevgi-nesnesiyle bir birleşme (füzyon) ilişkisi kurmak için psikolojik anlamda gerilemeye yönelik eğilim;
- tedrici olarak gelişen ve farklılıkların birleştirilmesine (*consolidation*) yönelik bir eğilimdir; bu ikinci eğilim, öncelikle benlik ve nesne temsilcileri arasında, daha sonra ise “yalnızca-iyi” ve “yalnızca-kötü” benlik temsilcilerinin bütünleşmiş bir benlik kavramının içinde -bunun yanı sıra, sözü edilen sürece paralel bir biçimde, “kişi için önem taşıyan başkalarına ilişkin yalnızca-iyi ve yalnızca-kötü nesne temsilcilerinin, cinsel roller arasındaki farklılığı açıkça gösterecek şekilde entegre olacakları bir biçimde- kavramsallaştırılmalarını gösterir. Kernberg'e göre, parçaların bütün içinde entegre olmaları, “ayrılma- bireyleşme” (*separation-individuation*) sürecinin sonuna doğru ortaya çıkar ve “nesne sürekliliği” (*object constancy*) olgusunun** başlangıcını haber verir. Bu da pre-oidipal evrelerin tamamlandığını, cinsellik ve saldırganlıkla ilgili dürtülerin birleştiğini gösterir. Bu anlamda, aşkta sevecenlik, saldırganlık duygularına yönelik bir tepki oluşumunu ifade etmektedir.

Kernberg, aşk ilişkilerinde, “kaybedilmiş oidipal nesne”yi yeniden bulmaya ve geçmişte uğranılmış olan bir travmayı gidermeye yönelik bir çaba olduğunu söyler. Yazar, aşk ve matem arasındaki ilişkiyi incelerken, “aşk”ın anne-çocuk ayrılığının tersine çevrilmesine yönelik bir girişim sayılması gerektiği görüşünü savunur. Kernberg, konuya görüşleri diğer bölümlerde de ayrıntılı olarak ele alman Melanie Klein’ın

John Keats
(1795-1821)

Robert Browning
(1812-1889)

görüşleri açısından yaklaşılarak, “paranoid-şizoid” ve “depresif pozisyonların idealizasyon anlayışlarını karşılaştırır.*** Buna göre, paranoid-şizoid dönemin idealizasyonu bir “sınır-durum kişilik”in sevgi nesnesini idealize etmesine karşılık gelir. Depresif pozisyonun idealizasyonu ise bir nevrotiğin sevgi nesnesini idealize etmesini ifade eder. Kernberg, “annenin bedeninin yüzeyi”ne ilişkin idealizasyonun, “annenin bedeninin iç tarafı”na karşı geliştirilen saldırganlık duygularının yansıtılmasına ilişkin fanteziye bir savunma olduğunu söyler. **Sözü edilen idealizasyon bütün idealizasyonların en eskisidir.** Bu çerçevede kullanılan “bölme mekanizması”, “yalnızca-kötü” olarak nitelenen deneyimleri idealizasyondan ayırmaya hizmet eder. Aynı zamanda, cinsel heyecanı saldırgan dürtülerden korumaya yarar. (...)

(Annenin) bedeninin tehlikeli olarak algılanan “iç”ine yönelik ve zor kullanılarak başarılması hedeflenen bir “girme” durumunun tekrarı niteliğindedir. Bu, ilkel ve yansıtılmış saldırganlık duygusu kapsamında açıklanabilen bir durumdur. Bu açıdan bakıldığında, “birleşme”, güvenin güvensizliğe ve korkuya galip geldiği, benliğin, “bilinmezin (birleşmedeki saldırganlık duygusunun) tehdit ettiği coşkusal bir birleşme hali”nin peşinde, “bir başkasına teslim edilmesi”ni içeren tehlikeli bir girişimi ifade eder. Kernberg, “psikolojik anlamda gerilemeye yönelik” (regresif) aşkta, ben ve “ben-olmayan” arasındaki sınırların belirsizleştiğini; “tutkulu aşk”ta hem bir birleşme, hem de ayrı bir benliği devam ettirme duygusunun mevcut bulunduğunu belirtir. Burada, “tutku”, psikotik birleşme halindeki saldırganlık korkusuna ilişkin bir durumu ifade etmektedir. Bu kapsamda, özellikle, sınır-durum kişiliklerin ilkel idealizasyonu sırasında, saldırganlık duygusu yoğunlaştığı

zaman, idealize nesneyle, kişiyi tahribata uğratan “kötü” nesne arasında meydana gelen bir bölme (*splitting*) aracılığıyla, tutkulu aşkın aniden tutkulu nefrete dönüşmesi söz konusu olabilir. Bu durumda, aşkı reddedilen kişinin rakibini, sevdiğini ve kendisini öldürmesi gibi olasılıklarla karşılaşırız. (...)

* Lichtenstein, eski Yunan tanrılarının bu tür içgüdüleri temsil ettiği görüşündedir. Segal’in söylediği gibi, tanrı heykellerinde mükemmeliyetten kaçınılmış olması durumu ise hem yaşam hem de ölüm prensiplerinin aynı nesne içinde temsil edilirliliğini göstermesi açısından anlamlıdır. Bu noktada Keats’in ünlü şiiri *Bir Yunan Kül-Vazosu Üzerine Od* ele alınabilir. Bu şiirde karşımıza çıkan sanatta sabit bir form kazanarak ölümsüzlüğe kavuşma fikriyle, eski Yunan tanrı heykellerinde bilerek bırakılan eksiklikler, yani mükemmeliyetten kaçınma, yani tanrıyla rekabet etmeme fikri bir arada ele alınmalıdır. Ölüm ve ölümsüzlük fikrinin insan zihnini meşgul etmeye devam ettiği açıktır.

—Oğuz Cebeci, “Psikanalitik Edebiyat Kuramı”, s.78-82

Otto Kernberg

(1928-...)

Bir Yunan Vazosuna

Hey sessizlik! Eşikte el değmeden bekleyen,
 Kıvrak bükülüşlerle süzülüp duran gelin!
 Ağlamadan, gülmeden toprakta emekleyen
 Güzel çocuk sütanan Vakfın elinde elin...
 Yüzyıllardır söylenegelmiş ve bitmemiş te,
 Ölmüşleri ölümsüz yapan masallar işte,
 Uzandıkça dolanan sarmaşık üzerine...
 Bizdeki bozuk düzen mırıltılar yerine
 Bir şeyler anlatıyor, içli, sessiz, derinden
 "Arkadya"nın duygular akan düzlüklerinden...
 Gün geçer, güzelleşir duyulmuş şakımlar;
 Duyulmamışlarında daha da güzeli var;
 Üstündeki resimde üflenen, duyulmayan
 Makamlar işte öyle alımlı, zorlu yaman
 Şu güz bilmez ağaçlar altında gelmiş dile.
 Şu atılgan, gözü pek, sevimli aşık hele.
 Bekleyecek hep böyle uzanmış o genç dudak;
 Aklından geçmez bile bir an için sızlanmak
 Çünkü sevgili hep bu, hep hurda, bekliyor hep,
 Uzanıp öpemesin, öpmemeye yok sebep!
 Böyle diri, tetikte, böyle istekli her an
 Mutluluk kadehini boşaltıp da kırmadan
 Yüzü buruşturmadan hep içmeyi beklemek
 Ne tadına doyulmaz ne vazgeçilmez emek!
 Var öpme o dudağı; kapanmasın gülüşün.
 Kalb böyle çarparsa, biter ömür bir günde, düşün,

Duracaksın hep böyle, alımlı, zorlu, sıcak,
 Hep böyle çarpan kalbin hep böyle genç kalacak!
 Her siniri bir düğüm, her bakışı bir hile;
 Burkulmuş dilleriyle, yanan alınlarıyla.
 Yürekleri çarpmaktan bıkan insanların, sen,
 Havasında hep böyle yaşamak, ne zevk, bilsen!
 Kutlu şey! Güzel duruş! Eşsiz, benzersiz şekil;
 Amacı kekeleyen kelimelerle değil;
 Birkaç beden çizgisi, bir dal, bir çeşme taşı,
 Çiğnenmiş ot, çalınmış çalgı, bir taş parçası
 En işlek dil olmuş ta, bilinen bugün-yarın,
 Sırrını fısıldıyor bize sonsuzlukların...
 Gönül! Bak, gözlerini örten dumanı sil de;
 Vazo! bunu tekrar et, ona daha eğil de.
 "Bunu bil, yeter sana, yeryüzünde bunu bil!
 "Güzellik, büyük gerçek, tek gerçek, başka değil!.."

çeviren: Behçet Kemal Çağlar

John
 Keats
 (1795-1821)